

RAD ZA OPĆE DOBRO

- što je novo u Kaznenom zakon -

Članak se bavi novim rješenjima Kaznenog zakona koje normiraju alternativnu sankciju - rad za opće dobro. Osim istaknutih novota, članak se bavi i pojedinim problemima prepoznatim od autora u postojećem tekstu zakona sa sugestijama mogućih rješenja de lege ferenda. Iako članak ukazuje na novu ulogu probacijske službe, njegova namjera je isključivo ukazati na tekst Kaznenog zakona s prikazom novota i istovremeno još postojećih nejasnoća.

Zakonodavac u Republici Hrvatskoj slijedeći trend modernih zakonodavstava u svijetu i posljednjim tekstom Kaznenog zakona kakav je usvojen u Saboru Republike Hrvatske, a započinje s primjenom 1. siječnja 2013. godine, nastoji svesti na minimum izvršavanja kratkotrajnih kazni zatvora, nalazeći da one nemaju svoje penološko opravdanje. Koncept ograničavanja kratkotrajnih kazni zatvora započet Kaznenim zakonom iz 1997. godine dodatno je razrađen i proširen tekstom Kaznenog zakona kako ga je Hrvatsko sabor prihvatio na sjednici održanoj 21. listopada 2011.

¹ Sudac Vrhovnog suda Republike Hrvatske

godine, objavljen u Narodnim novinama broj 125. od 7. studenog 2001. godine. Ograničenje kratkotrajnih kazni zatvora osobito se ogleda u razradi odredaba koje razrađuju problematiku rada za opće dobro kao zamjene za izrečenu kaznu osuđenoj osobi.

Iako tekst Kaznenog zakona iz 1997. godine nije imao samostalni naslov - Radom za opće dobro, zakonodavac je kroz zakonsku normu u članka 54. ovog Zakona nazvanog „Zamjena kazne zatvora“ propisivao način kako bi provesti zamjenu kazne zatvora radom za opće dobro, kako je onda nazivano, na slobodi. Ova zamjena bila je moguća samo u odnosu na kazne zatvora u trajanju do šest mjeseci, a u odnosu na novčanu kaznu samo kao iznimka u slučaju neuspjelog prisilnog izvršenja novčane kazne, ali samo u odnosu na kaznena djela koja kao kaznu imaju predviđeno samo novčanu kaznu²

U tekstu Kaznenog zakona kakav stupa na snagu 1. siječnja 2013. godine ovu problematiku zakonodavac više ne propisuje kroz oblike „Zamjena kazne zatvora“, već u ovom tekstu zakona ovoj problematici pristupa znatno temeljitije razrađeniji institut „Rada za opće dobro“. Sada zakonodavac izrijekom propisuje mogućnosti zamjenom s radom za opće dobro kako zatvorske kazne tako i novčane kazne, ali ne samo u slučaju neuspjele prisilne naplate. Rad za opće dobro i nadalje prema tekstu ovog Zakona ne predstavlja samostalnu kaznu, već ponovno kako je to izrijekom i navedeno u stavku 6. članka 40. predstavlja tek zamjenu za kaznu bilo zatvora ili novčanu kaznu³, ali naravno,, kazna mora biti izrečena u propisanim granicama.

² Novčana kazna kao jedina kazna za počinjeno kazneno djelo bila propisana je u KZ/97 samo u odnosu na kazneno djelo iz Glave XV – Kaznena djela protiv časti i ugleda. Kada je zakonodavac, pod pritiskom prvenstveno medija učinio ovu izmjenju, objavljenju u Narodnim novinama broj 71/2006, akogi je stupio na snagu 01.10.2006., kojom je za ova kaznena djela izbrisana kazna zatvora, među brojnim teoreičarima postavilo se pitanje možemo li uopće ove nedopuštene radnje i dalje smatrai kaznenim djelo ili bi bilo primjerenije propisanost vakvih nedopuštenih ponašanja sankcioniranih samo novčanom kaznom preseliti u zakon kojim se propisuju prekršaji.

³ U praksi se i prema dosadašnjem tekstu KZ/97 postavilo pitanje da li kazna zatvora izrečena optuženiku koja je uz njegovu pristanak zamijenjena radom za opće dobro na slobodi ulazi u kategoriju sankcija za koje je moguće tražiti npr. izvanredno ublaženje kazni, ili zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude (izvanredni pravni lijekovi koji su isključeni od primjene ako se ne bi radilo o izrečenim kaznama oduzimanja slobode). U tome dijelu sudska praksa zauzela je stav da

Naravno, ostaje i nadalje koncept primjene instituta rad za opće dobro i u slučaju nemogućnosti prisilne naplate novčane kazne, a novost je samo okolnost ta oblik prisilne naplate novčane kazne više ne ovisi o tome je li za kazneno djelo zapriječena samo novčana kazna ili je ona propisana uz zatvorsku kaznu.

Naime, odredba članka 43. Kaznenog zakona iz 2011. godine izrijekom propisuje obavezu pokušaja prisilne naplate novčane kazne putem Porezne uprave Ministarstva financija svih novčanih kazni koje nisu dragovoljno plaćene u određenom roku. Ista norma nastavno određuje da ukoliko takva kazna ne može biti prisilno naplaćena u roku od tri mjeseca, da će sud, ali uvijek uz pristanak osuđenika, donijeti odluku o zamjeni takve novčane kazne radom za opće dobro. Zakonodavac je propisao da pri donošenju takve odluke o zamjeni novčane kazne radom za opće dobro jedan dnevni iznos novčane kazne zamjenjuje se sa četiri sata rada, pri čemu rad za opće dobro ne smije premašiti 1.440 sati.

Ono što je važno uočiti u dijelu zakonske regulative koja se odnosi na određivanje rada za opće dobro kao zamjene za nenaplaćenu novčanu kaznu predstavlja dio koji izrijekom propisuje da će suglasnost odnosno pristanak osuđenika na takvu zamjenu tražiti sam sud koji donosi rješenje o zamjeni nenaplaćene novčane kazne. To znači da takva zamjena može biti provedena tek nakon što sud, dobivši obavijest da kazna nije naplaćena niti prisilnim putem u roku od tri mjeseca, zakaže ročište na koje će pozvati osuđenika, predočiti mu okolnost da kazna nije plaćena i da će uslijediti zamjena takve novčane kazne i zatim upitati osuđenika da li je suglasan, odnosno daje li svoj pristanak da se kazna zatvora zamijeni radom za opće dobro na način kako to propisuje kazneni zakon. Tek ako takovog pristanka nema ili u slučaju kada je određena zamjena ne naplaćene novčane kazne radom za

kazne zatvora koje se izvršavaju nakon što je uz pristanak optuženog zamjena za rad za opće dobro na slobodi, gube svojstvo kaznene sankcije kojom se osuđeniku oduzima sloboda, pa prema tome u odnosu na tako izrečenu kaznenu sankciju koja se izvršava kroz alternativni oblik – rad za opće dobro na slobodi ovi izvanredni pravni lijekovi nisu bili mogući. Nalazim da legislativna izmjena koja je eučinjena neće biti od utjecaja na promjenu dosada ustaljene sudske prakse.

opće dobro u granicama 1440. sati, a osuđenik taj rad svojom krivnjom ne izvrši, slijedi određenje izvršenja takve kazne (supletornim) zatvorom.

Iako bi iz formulacije odredbe stavka 3. članka 43. Kaznenog zakona proizlazilo bi da je sud prvo zamijenio novčanu kaznu koja nije uspio prisilno naplatiti radom za opće dobro, a da bi tek potom mogao odrediti izvršenje zatvorske kazne zbog ne davanja pristanka osuđenika na ovakvu zamjenu, nalazim da bi takvo tumačenje bilo pogrešno. Odredbu članka 43. stavak 3. Kaznenog zakona valja tumačiti na način da u slučaju da novčana kazna nije mogla niti prisilno biti naplaćena u roku od tri mjeseca, a da osuđenik na zakazanom ročištu nije dao svoj pristanak za zamjenu takve kazne radom za opće dobro, tada bi odmah uslijedila zamjena takve novčane kazne kaznom zatvora.

Potpuno druga situacija je u odnosu na normu članka 55. Kaznenog zakona koja posebno regulira postupak donošenja sudske odluke kojom se novčana kazna ili kazna zatvora zamjenjuje radom za opće dobro. Ishodište ove norme svakako ima prethodni članak koji govori o iznimnosti kratkotrajne kazne zatvora. Upravo ova norma propisuje da sud kaznu zatvora u trajanju do šest mjeseci može izreći samo ako može očekivati da se novčanom kaznom ili radom za opće dobro neće moći izvršiti, odnosno da se novčanom kaznom, radom za opće dobro ili uvjetnom osudom⁴ ne bi mogla postići svrha kažnjavanja. Iz ovako izražene dikcije zakonodavca nedvojbeno proizlazi njegova namjera da kaznu zatvora u trajanju do šest mjeseci odrediti kao apsolutnu iznimku, dajući u svakom slučaju prednost bilo novčanoj kazni, bilo institutu zamjene takve kratkotrajne kazne radom za opće dobro, odnosno primjeni instituta uvjetne osude u odnosu na ovakvu kratkotrajnu kaznu zatvora.

Pogledajmo na koji način je zakonodavac uopće normativno ostvario mogućnost zamjene kazne zatvora ili novčane kazne radom za opće dobro. O ovome

⁴ Iz redoslijeda nabrojanih sankcija, odnosno alternativnih sankcija (novčanom kaznom, radom za opće dobro ili uvjetnom osudom) vidljiva je namjera zakonodavca da ih gradiira po težini, što može biti od utjecaj za utvrđenje koja je od ovih sankcija, odnosno alternativnih sankcija stroža, a koja blaža.

govori odredba članka 55. koja u stavku 1. Kaznenog zakona razlikuju se dvije situacije.

Prva pravna situacija se odnosi na izrečenu novčanu kaznu do 360 dnevnih dohodaka ili kaznu zatvora u trajanju do jedne godine. Za ovako izrečene kazne zakonodavac je propisano da sud zamjenu takve kazne radom za opće dobro može, ali i ne mora izvršiti. Nasuprot tome u drugoj pravnoj situaciji, ukoliko je optuženiku izrečena kazna zatvora do šest mjeseci, zakonodavac je propisao da će sud takvu kaznu gotovo obligatorno zamijeniti radom za opće dobro, postavivši jedino kao iznimku mogućnost da sud ocjenjuje da li se takvom zamjenom može ili ne može ostvariti svrha kažnjavanja.

Ovakav izričaj u odnosu na optuženika kome je izrečena kazna zatvora do šest mjeseci otvara nekoliko značajnih pitanja o kojima sudovi moraju voditi računa.

Prvenstveno, uz izričaj obaveze suda na donošenju odluke o zamjeni kazne zatvora do šest mjeseci radom za opće dobro na slobodi, valja imati u vidu da će sudovi ne zamjene li takvu kaznu radom za opće dobro, svoje razloge za takvu, negativnu odluku morati izrijekom obrazložiti u obrazloženju pisanog otpravka presude. Izostanak navođenja razloga u obrazloženju presude zašto sud nije izvršio zamjenu kazne zatvora izrečene u roku do šest mjeseci radom za opće dobro predstavljalo bi izostanak razloga o odlučnoj činjenici relevantnoj za proces individualizacije kazne. Kada bi zakonodavac propisao obavezu ovakve zamjene bez izuzetka, tada bi propuštanje suda da kaznu zatvora zamjeni radom za opće dobro moglo biti tumačeno kao povreda zakona, no kako je zakonodavac naveo da uz opću obavezu suda, on tu zamjenu ipak ne treba izvršiti ako u procesu individualizacije kaznenopravne sankcije ocjeni kako „se time ne može ostvariti svrha kažnjavanja“.

Drugo pitanje koje se postavlja odnosi se na mogućnost ili ne mogućnost primjene uvjetne osude na izrečene kazne zatvora do šest mjeseci.

Uz izričaj zakona – „Kad izrekne kaznu zatvora u trajanju do šest mjeseci, sud će je zamijeniti radom za opće dobro, osim ako se time ne može ostvariti svrha kažnjavanja.“ i spoznaju da u tekstu zakona upotrijebljena rječica „sud će“ znači obligatornost, ostaje nejasno može li sud u odnosu na ovu kaznu primijeniti uvjetnu osudu.

U tome dijelu nužno je pažnju obratiti na izričaj zakonodavca kako ga je on označio u čl. 45. st. 1. Kaznenog zakona, u kome je govorio o iznimnosti kratkotrajnih kazni zatvora. Tekst „Kaznu zatvora u trajanju do šest mjeseci sud može izreći samo ako se može očekivati da se novčana kazna ili rad za opće dobro neće moći izvršiti ili ako se novčanom kaznom, radom za opće dobro ili uvjetnom osudom ne bi mogla postići svrha kažnjavanja.“ Već sam ranije ukazao na redosljed naznake kazne odnosno alternativnih sankcija od teže prema blažoj. Polazeći od općeg principa ograničenja kaznenopravne represije, nalazim da je i zakonodavac upisujući kazne odnosno alternativne sankcije upravo ovim redom imao u vidu isto načelo, a što znači da je i njegova volja bila da sud u procesu individualizacije kaznenopravne sankcije ili primjene neke od alternativnih sankcija pođe od najblaže, a što bi u konkretnom slučaju bila primijenjena uvjetna osuda na izrečenu kaznu zatvora. Tek ako bi sud smatrao da za postizanje svrhe kažnjavanja nije dostatna samo prijetnja kaznom tada bi došla u obzir „obligatorna“ zamjena izrečene kazne radom za opće dobro na slobodi. No ukoliko sud nađe da se svrhe kažnjavanja uopće ne bi mogle postići bez mjere oduzimanja slobode optuženiku, tada će takvog optuženika samo osuditi na kaznu zatvora do šest mjeseci i neće odrediti zamjenu ove kazne radom za opće dobro. U ovom posljednjem primjeru, kako je ranije izloženo sud svoje razloge za ne zamjenu kazne radom za opće dobro mora navesti u obrazloženju svoje odluke, jer u protivnom čini bitnu povredu odredaba kaznenog postupka.

Iz odredbe članka 54. st. 1. Kaznenog zakona vidljivo je da institut rada za opće dobro na slobodi, bi uopće došlo u primjenu, odluku o tome uvijek donese sud. Ako se radi o kazni zatvora do šest mjeseci, kako je ranije izloženo, takva zamjena je obavezna, izuzev ako sud smatra da se svrhe kažnjavanja mogu postići samo na

način da osuđena osoba ima izvršiti kaznu zatvora odnosno da je u odnosu na izrečenu kaznu zatvora do šest mjeseci primijenjena kao blaži oblik uvjetna osuda.

Znatno jasnija je pravna situacija koja se odnosi na mogućnost zamjene izrečene kazne zatvora u trajanju više od šest mjeseci do jedne godine, u kojem slučaju sud ocjenjuje da li će takvu kaznu zamijeniti radom za opće dobro ili ne. Isti način postupanja suda propisan je i u odnosu na izrečenu novčanu kaznu, ako je ona u iznosu do 360 dnevnih iznosa. U ovim pravnim situacijama sud je slobodan u procesu individualizacije kazne opredjeljivati se hoće li ostati pri ovako izrečenoj zatvorskoj ili novčanoj kazni ili će i u odnosu na njih otvoriti mogućnost zamjene radom za opće dobro na slobodi. Razlika u odnosu na prethodnu pravnu situaciju o kojoj je govoreno, kada je sud izrekao kaznu zatvora do šest mjeseci ogleda se u izradi obrazloženja u pisanom otpravku presude. Naime, dok je u ranije izloženom u slučaju ne zamjene kazne radom za opće dobro izostanak obrazloženja bitna povreda odredaba kaznenog postupka, izostanak ovog obrazloženja u odnosu na kazne više od šest mjeseci do jedne godine odnosno u odnosu na novčanu kaznu do 360 dnevnih dohodaka predstavlja samo pitanje ispravnosti utvrđenog činjeničnog stanja odnosno problematiziranja izrečene sankcije u okvirima žalbene osnove odluke o kazni.

Za istaći je da princip zamjene bilo novčane kazne bilo kazne zatvora provodi se na način da se jedan dnevni iznos kod novčane kazne odnosno jedan dan zatvora zamjenjuju sa četiri sata rada za opće dobro⁵.

Novost Kaznenog zakona iz 2011. godine između ostalog predstavlja i mogućnost da sud uz zamjenu novčane kazne ili kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi pri izricanju kaznenopravne sankcije odredi bilo jednu ili više posebnih obveza kako su one propisane člankom 62. Kaznenog zakona ili jednu ili više mjera zaštitnog nadzora kako su one propisane u članku 64. ovog Zakona. Također, važno je uočiti da i u dijelu Zakona koji propisuje sigurnosne mjere izrijekom je propisana

⁵ U situaciji kada radno zakonodavstvo poznaje osmosatno radno vrijeme u jednom danu, ostaje mi nejasno čime se rukovodio zakonodavac kada je jedan dnevni dohodak u novčanoj kazni ili jedan dan oduzete slobode kod kazne zatvora izjednačio s četiri sata rada u okvirima rada za opće dobro.

moгуćnost izricanja pojedinih sigurnosnih mjera uz rad za opće dobro (obavezno psihijatrijsko lijećenje iz članka 68. Kaznenog zakona, obavezno lijećenje od ovisnosti iz članka 69. Kaznenog zakona, zabrana obavljanja određene dužnosti ili dijela dužnosti iz članka 71. Kaznenog zakona i zabrana pristupa Internetu iz članka 75. Kaznenog zakona).

U slučaju neizvršavanja bilo koje od ovih dodatnih obaveza koje su izrečene osuđenoj osobi uz rad za opće dobro zakonodavac je izriekom predvidio mogućnost opoziva tako određenog rada za opće dobro i njegove zamjene temeljno izrečenom bilo zatvorskom ili novčanom kaznom. Pitanje tko će voditi brigu o provođenju izrečenih posebnih obaveza, mjera zaštitnog nadzora ili sigurnosnih mjera Kazneni zakon ne rješava posebno, ali ova obaveze, ako još neke nove dolaze u nadležnost probacijskog službenika, što je nužno propisati Zakonom o probaciji.

Probacijska služba, osim ranije istaknutog (nadzor provođenja posebnih obaveza, mjera zaštitnog nadzora ili izrečene sigurnosne mjere, sve uz rada za opće dobro) u novom konceptu rada za opće dobro dobiva posebnu zadaću koju do sada nisu imali.

Zakonodavac je donoseći nove odredbe o radu za opće dobro zadržao raniji koncept suglasnosti odnosno pristanka osuđenika na takvu zamjenu i rad za opće dobro. Kako bi se izbjegli prigovori o nametnutom radu, prisilnom radu ili kako bi neki zlonamjerni mogli reći robovskom odnosu, zakonodavac je u članku 55. u stavku 4. Kaznenog zakona izriekom propisao da je takva zamjena izrečene kazne radom za opće dobro moguće izvršavati samo uz pristanak osuđene osobe.

Ranije koncepcijski problematično rješenje istovremenog davanja pristanka na zamjenu radom za opće dobro na slobodi s izricanjem kazne zatvora do šest mjeseci⁶, zakonodavac je riješio drugačije koncipiranim kako trenutkom tako i mjestom davanja takvog pristanka. Zakonodavac je davanje pristanka na zamjenu

⁶ Postavljalo se pitanje nije li sud prejudicirao krivnju ako je prije povlačenja na vijećanje i glasovanje pitao optuženika za eventualnu zamjenu kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi.

kazne radom za opće dobro pomaknuo sa suda na probacijskog službenika. Ovo je opći princip od koga zakonodavac samo dijelom odstupa, no o tome kasnije.

Odredba članka 55. st. 5. Kaznenog zakona izrijekom propisuje da u situacijama kada je sudskom presudom novčana kazna ili kazna zatvora zamijenjena radom za opće dobro, osuđenik pristanak na takvu zamjenu više ne daje sudu koji je kaznu izrekao već tek po pravomoćnosti sudske odluke osuđenik pristanak na zamjenu kazne radom za opće dobro daje probacijskom službeniku. To je upravo onaj službenik koji istovremeno, nakon što je takav pristanak tada dobio, određuje rok u kojem će rad za opće dobro biti izvršen. Dakle rok u kome se ima obaviti rad za opće dobro više nije dio sudske presude i nije u nadležnosti sudbene vlasti. Taj rok u kome rad za opće dobro mora biti izvršen određuje probacijski službenik, a okvir za određenje ovoga roka propisan je normama Kaznenog zakona na način da je određeno da rok ne može biti kraći od jednog mjeseca niti dulji od dvije godine, sve računajući od izvršnosti presude. Pri određivanju roka u kome rad ima biti izvršen tijelo koje određuje rad za opće dobro (probacijsko tijelo) mora voditi računa o osobnim prilikama i zaposlenju osuđenika.

Probacijsko tijelo ili konkretno probacijski službenik ne određuje samo rok u kome ima biti izvršen rad za opće dobro. On određuje i sadržaj toga rada, ali ne arbitrarno i samostalno. Sadržaj rada za opće dobro određuje nadležno probacijsko tijelo tek u dogovoru s osuđenikom, nužno vodeći pritom računa o njegovim sposobnostima i stručnosti.

Naime, iz ovakve norme vidljiva je volja zakonodavca da osim same suglasnosti s izvršenom zamjenom kazne radom za opće dobro, što konstatira probacijska služba upravo ona odredi i vrijeme i program provođenja ovog rada u granicama kako ih je postavio Kazneni zakon. Za ovakvu odluku zakonodavac je probacijskoj službi postavio ograničenja tražeći da i vrijeme u kome će rad za opće dobro biti proveden kao i pri određivanju u čemu će se taj rad za opće dobro sastojati, probacijska služba mora polaziti kako od mogućnosti osuđenika u smislu njegovih osobnih prilika i zaposlenja kao i njegovih sposobnosti i stručnosti. Ovo

ograničenje zakonodavac je propisao očito polazeći od činjenice da mjera rada za opće dobro ne smije osuđeniku predstavljati prikriveni oblik kažnjavanja.

Ono što nalazim da u zakonu nije riješeno na dovoljno jasan način je pitanje stupanja u kontakt osuđene osobe kojoj je sud kaznu zamijenio radom za opće dobro s probacijskom službom.

Odredba članka 55. u stavku 6. Kaznenog zakona propisuje da je osuđenik obavezan sam u roku od osam dana od primitka pravomoćne presude javiti se „nadležnom tijelu za probaciju“, gdje će dati pristanak za ovakvu zamjenu kazne radom za opće dobro na slobodi. Zakonodavac je propisao i sankciju za ne poštivanje ovog roka. Određuje da ukoliko se osuđenik kome je kazna zamijenjena radom za opće dobro ne javi u propisanom roku kao i u slučaju kada se javi probacijskoj službi, ali ne da svoj pristanak, probacijsko tijelo će dostaviti nalog za izvršenje kazne zatvora nadležnom sucu izvršenja, a ako se radi o novčanoj kazni da će nalog za izvršenje novčane kazne dostaviti prvostupanjskom sudu koji je donio presudu.

Ovu odredbu nalazim problematičnom iz više osnova.

U prvom redu ostaje nejasno, a vodeći pritom računa o temeljnom načelu o pravnoj pomoći nekoj stranci, na koji način bi osuđena osoba znala koje je to „nadležno tijelo za probaciju“. Daljnja nejasnoća pojavljuje se u slučajevima kada presuda postaje pravomoćna protekom roka za podnošenje žalbe. Iz izričaja zakona o računanju roka od osam dana od dostave „pravomoćne presude“ osuđeniku, proizlazi da bi u situacijama kada nije bilo žalbe i drugostupanjske odluke, prvostupanjski sud morao ponovno vršiti dostavu istog pisanog otpravka prvostupanjske presude, ali sada kao pravomoćne, kako bi osuđenoj osobi započeo teći rok od osam dana.

Nalazim da bi u tom dijelu zakonodavac u prvoj narednoj izmjeni Kaznenog zakona morao voditi računa o istaknutom i ovu normu promijeniti. Promjena koja bi

bila sukladna načelu pravne pomoći neukoj stranci, a isto i načelu ekonomičnosti sastojala bi se u tome da zakonodavac *de lege ferenda* propiše obavezu osuđenika da se javi nadležnom probacijskom tijelu u zakonom propisanom roku, ali taj rok od osam dana da počinje teći od trenutka kad osuđenik zaprimi dopis suda koji je donio prvostupanjsku presudu kojim ga sud upućuje gdje, kada i kome se ima javiti radi realizacije davanja pristanka na zamjenu izrečene kazne radom za opće dobro.

Pritom kao jedinu iznimku moglo bi se predvidjeti situacija u kojoj osuđena osoba više ne prebiva na adresi koju je dala sudu, te mu sud nije moguće dostaviti takvu obavijest o pravomoćnosti presude i obavezi gdje i kada se mora javiti radi davanja pristanka na zamjenu kazne radom za opće dobro. Za takvu situaciju kada osuđenik više nije na adresi koju je dostavio sudu ili se u zakonskom roku nije javio probacijskoj službi radi davanja pristanka na zamjenu kazne radom za opće dobro trebalo bi izrijekom propisati postupak opoziva rada za opće dobro i određenje izvršenja kazne koja je prvotno bila zamijenjena radom za opće dobro.

I konačno poseban problem koji prepoznajem u članku 55. Kaznenog zakona odnosi se na odnos izvršene i sudbene vlasti i pitanje je li probacijsko tijelo kao dio izvršne vlasti ovlašteno davati naloge za postupanje sudbene vlasti.

Naime, u situaciji kada nadležni ured za probaciju utvrdi da nema uvjeta za provođenja zamjenskog rada za opće dobro, bilo zbog ne javljanja osuđene osobe ili ne davanja pristanka na zamjenu kazne radom za opće dobro te da je potrebno provesti izvršenje izrečene kazne, prema postojećem tekstu zakona probacijska služba bi bila ta koja će sudu (kojem ???) davati nalog za izvršenje kazne. Upravo u tom dijelu nalazim problem oko miješanja kompetencija iz mogućnosti da upravno tijelo izdaje naloge sudbenoj vlasti.

Jedina razlika koja se u ovom slučaju može pojaviti je u tome što ukoliko se radi o izrečenoj pa zatim zamijenjenoj kazni zatvora upravno tijelo nalaže izvršenje takve kazne sucu izvršenja, koji može, ali i ne mora biti sud presuđenja, a ukoliko se radi o izrečenoj pa zamijenjenoj radom za opće dobro novčanoj kazni, upravno tijelo

nalog za izvršenje takve novčane kazne dostavlja prvostupanjskom sudu koji je donio presudu.

Nalazim da je u ovom trenutku pogrešno propisano da upravno tijelo izdaje naloge za postupanje sudbenoj vlasti. Mislim da bi zakonodavac u jednoj od budućih izmjena morao povesti brigu i o tome. Mišljenja sam da se kao ispravno rješenje nameće odredba koja bi propisivala da tijelo za probaciju o nejavljanju osuđene osobe ili nedavanje njenog pristanka na zamjenu novčane kazne ili kazne zatvora radom za opće dobro samo obavještava prvostupanjski sud koji je donio presudu, a da sam prvostupanjski sud nakon toga utvrđuje potrebu izvršenja bilo novčane ili kazne zatvora i dalje daje nalog za njeno izvršenje. Time sud prvostupanjskog presuđenja ima spoznaju o „sudbini“ njegove pravomoćne presude i on je taj koji bi utvrdio zakonsku nemogućnost provođenja rada za opće dobro, što znači i nužnost izvršenja kazne koja je bila zamijenjena radom za opće dobro.

Ovo rješenje ne bi predstavljalo novotu u Kaznenom zakonu.

Naime, upravo takav način odlučivanja kojim se određuje izvršenje kazne zatvora propisan je u stavku 7. članka 55. Kaznenog zakona. Ova norma govori o situacijama kada je osuđenik dao svoj pristanak na zamjenu kazne radom za opće dobro, a nakon toga svojom krivnjom nije izvršio taj rad bilo u cijelosti ili djelomično.

U toj situaciji zakonodavac je propisao da će sud, a ne probacijska služba, donijeti odluku kojom određuje izvršenje izrečene kazne bilo u cijelosti ili u neizvršenom dijelu, pa će prema tome sud biti taj koji će izdavati i nalog za izvršenje takve kazne. Svoju odluku sud u ovoj situaciji može donijeti tek nakon što dobije saznanje o ne izvršavanju vlastitom krivnjom osuđenika prihvaćenog rada za opće dobro, a tome ga može obavijestiti samo probacijska služba koja organizira i nadzire rado osuđenika.

Smatram da bi upravo na takav način zakonodavac morao regulirati postupak i kada osuđenoj osobi kojoj je kazna zatvora ili novčana kazna zamijenjena radom za

opće dobro na slobodi nije mogla biti dostavljena pravomoćna presuda ili poziv da se javi u probacijsku službu radi davanja pristanka na zamjenu kazne radom za opće dobro, odnosno kada se ta osoba javila u probacijsku službu, ali tamo je odbila dati pristanak na zamjenu izrečene mu kazne pravomoćnom presudom radom za opće dobro.

Upravo takav način donošenja odluke suda o izvršenju kazne zatvora umjesto rada za opće dobro zakonodavac je previdio i u situacijama kada osuđena osoba ne izvršava neku od izrečenih mu sigurnosnih mjera uz rad za opće dobro.

Konačno, mišljenja sam da je zakonodavac ovakvim tekstom Kaznenog zakona u dijelu koji govori o sankcijama, slijedeći trend modernih zakonodavstava, ograničenja kratkotrajnih kazni zatvora poštujući penološke sugestije i razradom alternativnih sankcija dao velik doprinos modernizaciji našeg kaznenog zakonodavstva. Problemi, nejasnoće i nedoumice prepoznati i istaknuti u ovom članku lako su rješivi već pri prvoj od budućih izmjena Kaznenog zakona, a i do tada ne dovode u pitanje značajan iskorak našeg zakonodavca.

Nastojanje mi je bilo da s jedne strane ponudim sugestiju zakonodavcu za buduće izmjene zakona i bolja zakonska rješenja, a istovremeno da sugeriram onima praktičarima kako tumačiti i primjenjivati nova zakonska rješenja, pa i u situacijama kada zakonski izričaj nije dovoljno jasan.